

**Міністерство освіти і науки України
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого**

Кафедра права Європейського Союзу

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВНУТРІШНЬОГО РИНКУ ЄС»

Рівень вищої освіти – другий (магістерський) рівень

Ступінь вищої освіти – магістр

Галузь знань – 29 «Міжнародні відносини»

Спеціальність – 293 «Міжнародне право»

Статус навчальної дисципліни – обов'язкова

Рік набору – 2022

Харків – 2022

Робоча програма навчальної дисципліни «Правове регулювання внутрішнього ринку ЄС» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 29 «Міжнародні відносини» спеціальності 293 «Міжнародне право». Харків: Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2022. 35 с.

Розробник:

Жуков Ігор Миколайович – доцент кафедри права Європейського Союзу,
кандидат юридичних наук, доцент

Затверджено на засіданні кафедри права Європейського Союзу
(протокол № 1 від 1 вересня 2022 р.)

Оновлену редакцію (зі змінами та доповненнями) затверджено на засіданні
кафедри права Європейського Союзу (протокол №12 від 22 червня 2023 року)

Завідувач кафедри – Яковюк Іван Васильович, доктор юридичних наук,
професор, професор

Завідувач кафедри – Комарова Тетяна В'ячеславівна, доктор юридичних наук,
професор, професор

Зміст

1.	Опис навчальної дисципліни	4
2.	Очікувані результати навчання	7
3.	Зміст програми навчальної дисципліни	11
4.	Обсяг і структура навчальної дисципліни	19
4.1.	Для здобувачів вищої освіти денної форми навчання	19
4.2.	Для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання	20
5.	Форми педагогічного контролю й засоби оцінювання результатів навчання	21
6.	Критерії оцінювання результатів навчання	22
7.	Педагогічний контроль для здобувачів вищої освіти денної / заочної форми навчання	24
8.	Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни	25

1. Опис навчальної дисципліни

Робоча програма навчальної дисципліни «Правове регулювання внутрішнього ринку ЄС» розроблена відповідно до освітньо-професійної програми «Міжнародне право» другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 29 «Міжнародні відносини» спеціальності 293 «Міжнародне право».

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень освіти	Дидактична структура навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 8,0	Галузь знань – 29 «Міжнародні відносини»	обов'язкова	обов'язкова
Модулів – 4		Рік підготовки: 2022–2023	Рік підготовки: 2022–2023
	Спеціальність – 293 «Міжнародне право»	1-2 семестр	1-2 семестр
Загальна кількість годин - 240			
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2-4, самостійної роботи студента - 6-8.	Рівень освіти – другий (магістерський)	Лекції	Лекції
		40 год.	12 год.
		Практичні заняття	Практичні заняття
		40 год.	8 год.
		Самостійна робота	Самостійна робота
		160 год.	220 год.
		Види контролю: поточний контроль; підсумковий контроль знань (іспит)	Види контролю: поточний контроль; підсумковий контроль знань (іспит)

Мета навчальної дисципліни – формування теоретичних та практичних знань щодо правових засад функціонування внутрішнього ринку Європейського Союзу у контексті розвитку економічної та галузевих політик Європейського Союзу, формування глибокого та цілісного розуміння механізму правового регулювання основних свобод внутрішнього ринку ЄС, вироблення основних умінь і навичок застосування норм права ЄС, які регламентують відносини в межах внутрішнього ринку, також активізація аналітичної діяльності здобувачів вищої освіти, проведення науково-дослідницької роботи у сфері правового регулювання внутрішнього ринку ЄС.

¶ *Завдання:*

опанування студентами вироблених наукою права Європейського Союзу теоретичних знань щодо розвитку інтеграційних процесів у Європі, формування внутрішнього ринку ЄС, правової регламентації його функціонування, а також еволюції, сучасного стану, основних рис та закономірностей розвитку права внутрішнього ринку ЄС;

знання сутності права внутрішнього ринку Європейського Союзу та його складових: принципів, норми, інститутів; засобів уніфікації національного законодавства держав-членів у сфері відносин в межах внутрішнього ринку ЄС;

освоєння нормативного матеріалу, який є результатом правотворчої діяльності інститутів та органів ЄС, а також тих правил поведінки, які регулюють функціонування внутрішнього ринку ЄС;

визначення змісту, правової природи, сфери дії, винятків та допустимих обмежень свобод внутрішнього ринку ЄС (свободи руху товарів, свободи руху осіб, свободи надання послуг, свободи руху капіталів);

формування у студентів навичок аналізу положень установчих договорів ЄС, актів вторинного права ЄС, рішень Суду ЄС з метою кращого розуміння особливостей правової регламентації функціонування внутрішнього ринку ЄС;

розвиток навичок самостійного аналізу й оцінки норм та правозастосовної практики, в тому числі і судової, щодо реалізації свободи руху товарів, осіб, послуг та капіталу;

формування навичок аналізу законодавства України на предмет відповідності зобов'язанням України за Угодою про асоціацію в частині доступу до внутрішнього ринку ЄС;

визначення прикладних проблем, що виникають у результаті адаптації національного законодавства України до законодавства ЄС у сфері регулювання відносин у межах внутрішнього ринку ЄС.

Пререквізити: «Теорія права», «Цивільне право», «Цивільний процес», «Міжнародне право», «Право Європейського Союзу», Податкове право, Міжнародне приватне право

Кореквізити: Європейське приватне міжнародне право, Право СОТ, Міжнародне контрактне право. Захист прав у Європейському суді з прав людини, Судовий захист у Європейському Союзі.

Постреквізити: Корпоративне право та управління ЄС. Міжнародне право інтелектуальної власності. Правові аспекти електронної комерції, Конкуренційне (антимонопольне) право Європейського Союзу, Європейське інтернет-право

2. Очікувані результати навчання

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати такі результати навчання:

- РН 1 Демонструвати знання загальнотеоретичних понять та концепцій інтеграційних процесів, зокрема у Європі, цілей та принципів, форм європейської економічної інтеграції, уміння надавати оцінку впливу глобалізації на соціально-економічний розвиток інтеграційних утворень.
- РН 2 Демонструвати знання етапів формування внутрішнього ринку ЄС, ключових понять, принципів, теорій та доктрин у сфері правового регулювання внутрішнього ринку Європейського Союзу.
- РН 3 Виявляти знання та розуміння процесу та особливостей наближення законодавства держав-членів з метою забезпечення свобод внутрішнього ринку ЄС, особливостей правового регулювання та фінансування спільних та галузевих політик ЄС, вміння класифікувати їх, надавати характеристику.
- РН 4 Демонструвати знання правового регулювання вільного руху товарів, сфери та умови обмеження таких форм протекціонізму, як застосування митних зборів і зборів еквівалентної дії.
- РН 5. Демонструвати знання нефіскальних бар'єрів у торгівлі, кількісних обмежень та заходів, що мають еквівалентну дію, умов запровадження принципу взаємного визнання та технічних регламентів. Визначати взаємозв'язок між захистом від дискримінації та захистом від нечітко застосованих правил.
- РН 6. Характеризувати принципи, які застосовуються до вільного руху осіб, та виявляти дискримінаційні або недискримінаційні заходи, які обмежують свободу пересування з міркувань публічного порядку, безпеки та охорони здоров'я та перешкоджають доступу до ринку.
- РН 7. Демонструвати знання основних принципів, що регулюють свободу заснування та вільного руху послуг, які викладені в Установчих договорах Європейського Союзу та конкретизуються і розвиваються через вторинне законодавство ЄС та прецедентну практику Суду ЄС, а також умови та принципи обмеження свободи надання послуг у ЄС.
- РН 8. Характеризувати особливості та сучасний стан правового регулювання вільного руху капіталів та платежів у Європейському Союзі та умови обмеження свободи руху капіталів у ЄС.
- РН 9. Демонструвати знання основних правил конкуренції в ЄС, які регулюють заборони укладення антиконкурентних угод (та інші форми змови) між незалежними компаніями та встановлюють недопущення зловживання домінуючим становищем.
- РН 10 Здійснювати критичний аналіз прецедентної практики Суду ЄС у сфері лібералізації чотирьох свобод і усуненні перешкод для міждержавної торгівлі в межах ЄС та розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми з питань реалізації чотирьох свобод.
- РН 11. Демонструвати знання еволюції відносин між Україною і Європейським Союзом в економічній сфері та правового регулювання їх сучасного стану.
- РН 12. Надавати на професійному рівні консультації та висновки щодо сутності правового регулювання інтеграції України до ЄС у економічній сфері, співробітництва України та Європейського Союзу в реалізації положень Угоди про асоціацію, зокрема щодо реалізації норм і принципів всеохоплюючої та поглибленої зони вільної торгівлі.

Викладання навчальної дисципліни забезпечує формування у здобувача вищої освіти загальних і спеціальних компетентностей і досягнення результатів навчання, визначених освітньо-професійною програмою «Міжнародне право», а саме:

Загальних компетентностей:

ЗК 1. Здатність до критичного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2. Здатність виявляти та вирішувати проблеми, що виникають у професійній сфері, формулювати і ставити питання для подальшого їх вирішення.

ЗК 5. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК 6. Здатність ефективно працювати в міжкультурному середовищі, зокрема розробляти міжнародні проекти та управляти ними.

ЗК 9. Здатність до вирішення проблем інноваційного характеру та до пошуку альтернативних рішень у професійній діяльності.

ЗК 10. Уміння працювати (збирати, отримувати, систематизувати й синтезувати) з різноманітною інформацією, великими обсягами інформації з різних джерел, аналізувати і критично-конструктивно її оцінювати з урахуванням крос-культурних особливостей суб'єктів міжнародних відносин.

ЗК 11. Здатність використовувати новітні інформаційні та комунікативні технології у професійних цілях.

ЗК 12. Здатність формулювати особисту думку та доказово її представляти.

ЗК 15. Здатність розуміти специфіку предметної сфери і професійної діяльності, приймати обґрунтовані, виважені рішення та усвідомлювати їх етичні наслідки.

ЗК 16. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня, з інших галузей знань та видів діяльності, а також здатність працювати в міжнародному фаховому середовищі.

Спеціальних компетентностей:

СК 1 Здатність критично осмислювати проблеми та закономірності функціонування і розвитку міжнародних відносин, визначати тенденції розвитку

світової політики, оцінювати вплив глобальних політичних процесів на національні правові, політичні та економічні системи.

СК 3. Здатність самостійно забезпечувати юридичне представництво інтересів фізичних, юридичних осіб чи держави при розгляді справ у національних та міжнародних установах та організовувати надання юридичних послуг.

СК 4. Здатність комплексно використовувати вузькоспеціалізовані знання у конкретних сферах регулювання міжнародного публічного права, міжнародного приватного права, європейського права для вирішення прикладних завдань.

СК 5. Здатність ефективно забезпечувати адаптацію національного законодавства до права ЄС законодавства України у правотворчому, правоінтерпретаційному та правозастосовному контекстах, надавати правову підтримку євроінтеграційним та євроатлантичним процесам у різних сферах суспільних відносин.

СК 6. Здатність готувати проекти національних та міжнародних правових актів, а також надавати пропозиції з приведення норм вітчизняного законодавства у відповідність до норм міжнародного права.

СК 7. Здатність представляти інтереси України або фізичних і юридичних осіб у міжнародних судових установах, арбітражах, національних судах іноземних держав.

СК 8. Здатність працювати і представляти інтереси України в міжнародних міжурядових організаціях.

СК 9. Здатність розуміти природу інтеграційних утворень, визначати оптимальні підходи і стратегії щодо співпраці України з такими утвореннями.

СК 10. Здатність надавати повну та різнобічну міжнародно-правову оцінку діянням суб'єктів міжнародного права.

СК 11. Здатність забезпечувати імплементацію міжнародно-правових стандартів в окремі галузі національного законодавства.

СК 12. Здатність здійснювати дослідження та/або запроваджувати

інновації у різних галузях та інститутах міжнародного публічного права, міжнародного приватного права, права ЄС.

СК 14. Здатність застосовувати міждисциплінарний підхід в оцінці міжнародно-правових явищ та міжнародних відносин з використанням юридичного інструментарію.

СК 16. Здатність працювати з міжнародною документацією (договорами, актами міжнародних організацій та органів , тощо), визначати їх правову природу, складати проекти й супровідну документацію українською й іноземними мовами.

СК 17. Здатність володіти основами етики юриста-міжнародника з метою належного представництва й захисту інтересів держави, фізичних і юридичних осіб у міжнародних відносинах.

СК 18. Здатність прогнозувати тенденції розвитку міжнародного права (публічного/приватного), права Європейського Союзу та їх вплив на розвиток національних правових систем.

СК 21. Здатність ефективно комунікувати у міжнародному, мультикультурному середовищі з використанням знань у сфері міжнародного права, європейського права та міжнародних відносин.

Програмних результатів навчання:

ПРН 1. Аналізувати різноаспектні проблеми міжнародно-правового та національно-правового змісту та пропонувати шляхи їх вирішення.

ПРН 4. Розуміти міжнародно-правову ситуацію, прогнозувати її розвиток, фахово і критично оцінювати події та явища зі сфери міжнародних відносин та світової політики, використовуючи юридичний інструментарій.

ПРН 5. Здійснювати юридичне представництво клієнта в національних судах, міжнародних комерційних арбітражах, органах державної влади та місцевого самоврядування.

ПРН 6. Захищати інтереси власної держави у національних судах, міжнародних комерційних арбітражах, міжнародних судах та організаціях, зокрема інтеграційних, на міжнародних конференціях.

ПРН 7. Приймати обґрунтовані рішення на основі отриманих знань з міжнародного публічного, приватного права та права ЄС та усвідомлювати їхні наслідки для різних суб'єктів національного і міжнародного права.

ПРН 8. Готувати проекти міжнародних договорів та актів національного законодавства, надавати пропозиції з усунення колізій між нормами міжнародного права, а також з приведення норм національного права у відповідність до норм міжнародного права.

ПРН 10. Надавати юридичний супровід процесам адаптації різних галузей законодавства України до права Європейського Союзу.

ПРН 11. Демонструвати навички спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня, інших галузей знань та видів діяльності, а також здатність працювати в міжнародному, міжкультурному середовищі; організувати і вести переговори.

ПРН. 14. Демонструвати вміння доносити власні знання, висновки та аргументи до фахівців і нефахівців.

ПРН 17. Здійснювати дослідження з міжнародно-правової тематики, застосовуючи першоджерела та прийоми правової інтерпретації складних комплексних проблем, що постають з цього дослідження, аргументувати висновки та презентувати результати дослідження.

ПРН 19. Демонструвати знання еволюції, стану та перспектив розвитку правового регулювання різноманітних сфер міжнародного співробітництва, усвідомлювати наслідки конвергенції правових систем в умовах глобалізації та регіональної інтеграції.

3. Зміст програми навчальної дисципліни

Модуль 1. Правові засади регулювання внутрішнього ринку ЄС.

Формування внутрішнього ринку Європейського Союзу. Об'єктивні та суб'єктивні передумови інтеграційних процесів. Види та форми інтеграції. Розвиток інтеграційних процесів в контексті глобалізації. Етапи економічної інтеграції та поширення інтеграційних процесів. Інтеграція та економічне співробітництво. Цілі та принципи європейської економічної інтеграції. Вплив

глобалізації на соціально-економічний розвиток інтеграційного об'єднання. Договір про заснування Європейського співтовариства вугілля та сталі 1951 р. , Європейського економічного співтовариства 1957 р. та Європейського співтовариства з атомної енергії 1957 р.

Етапи формування внутрішнього ринку ЄС. Поняття та основні елементи спільного ринку. Митний союз: поетапний підхід до проведення єдиної митної політики. Спільна програма про скасування обмежень на свободу заснування 1962 року та Спільна програма про скасування обмежень на свободу надання послуг в ЄС 1962 року.

Недоліки концепції спільного ринку. Фактори неефективності реалізації основних свобод спільного ринку. Програма формування внутрішнього ринку. Роль Білої книги Комісії про завершення формування внутрішнього ринку 1985 р., Єдиного європейського акту 1986 р. у створенні внутрішнього ринку. Маастрихтський договір 1992 р.: його мета та значення для формування і розвитку правової основи економічної інтеграції. Лісабонський договір та створення внутрішнього ринку. Реформування внутрішнього ринку.

Загальні правові засади функціонування та розвитку внутрішнього ринку ЄС. Поняття «спільний ринок», «єдиний ринок» та «внутрішній ринок». Правове регулювання внутрішнього ринку. Принципи внутрішнього ринку. Інституційний механізм спільної торговельної політики ЄС. Роль інститутів і допоміжних органів ЄС у сфері спільної торговельної політики.

Наближення законодавства держав-членів з метою забезпечення свобод внутрішнього ринку ЄС (статті 114 та 115 Договору про функціонування ЄС). Сфера дії та умови застосування статті 114 ДФЕС на прикладі справ Суду ЕС: (C-376/98 *Tobacco Advertising I*, C-380/03 *Tobacco Advertising II*, C-210/03 *Swedish Match*, C-66/04 *Smoke flavourings*, C-217/04 *ENISA*). Винятки із заходів, прийнятих на підставі статті 114 ДФЕС та розмежування сфер дії статті 114 та інших статей ДФЕС.

Економічний і Валютний союз. Історія та структура Економічного та Валютного союзу. Наслідки запровадження єдиної європейської валюти (євро). Криза в Єврозоні та зв'язок з Економічним та Валютним союзом.

Правове регулювання спільних та галузевих політик ЄС. Загальна характеристика спільних політик ЄС. Класифікація спільних політик ЄС (горизонтальні і секторальні, фундаментальні і вторинні політики). Фінансування спільних політик. Бюджет ЄС. Джерела надходжень та видатки бюджету ЄС. Горизонтальні політики ЄС. Цілі та принципи регіональної політики ЄС. Політико-правові та інституційні засади регіональної політики ЄС. Етапи розвитку регіональної політики ЄС. Спільні політики у сфері рибальства; конкуренції; транспорту і промисловості. Еволюція спільних політик у сфері рибальства; конкуренції; транспорту і промисловості. Характерні риси транспортного сектору. Загальна характеристика аграрної політики ЄС. Реалізація енергетичної політики у Європі. Внутрішній енергетичний ринок. Розвиток енергетичної політики ЄС. Енергетична стратегія ЄС. Пріоритети зовнішньої енергетичної політики ЄС. Європейське законодавство про захист прав споживачів. Захист прав споживачів та внутрішній ринок ЄС. Розвиток законодавства ЄС про захист прав споживачів. Основні принципи захисту прав споживачів (інформаційна політика, право розірвання договору, очікування споживача; безпечність продукції; відповідальність за якість продукції; несправедливі умови). Екологічна політика ЄС. Еволюція екологічного права ЄС. Цілі екологічної політики ЄС. Компетенція та сфера дії законодавства ЄС. Принципи екологічної політики ЄС (Високий рівень захисту навколишнього середовища; Принцип обережності; Принцип запобігання виникненню шкоди; усунення шкоди; принцип обов'язкової компенсації винною стороною). Охорона природи. Захист води. Ключові компоненти кліматичного законодавства ЄС.

Модуль 2. Свобода руху товарів та осіб у внутрішньому ринку ЄС

Вільний рух товарів. Фіскальні заходи: митні збори та внутрішнє оподаткування. Свобода руху товарів: правова основа та основні елементи.

Положення Договору щодо вільного руху товарів. Значення принципу, закріпленого у ст. 10 ДФЄС (боротьба проти дискримінації на підставі статі, расового або етнічного походження, релігії або віри, [фізичної або психічної] недієздатності, віку або сексуальної орієнтації), для правового регулювання свободи руху товарів в ЄС. Гармонізація законодавств як інструмент вільного руху товарів. Поняття товару у праві ЄС. Відмінність товару від інших об'єктів вільного переміщення. Правове регулювання свободи руху товарів за колом осіб (суб'єкти). Характер дії свободи руху товарів. Формування та правова основа функціонування Митного союзу держав-членів ЄС. Зовнішній аспект функціонування Митного союзу: поняття єдиного митного тарифу; поняття митної території ЄС; ввезення на територію ЄС товарів із третіх країн. Класифікація товарів для митного регулювання. Митний кодекс ЄС. Внутрішній аспект функціонування Митного союзу. Визначення поняття «митні збори». Визначення поняття «збори, еквівалентні миту». Заборона дискримінаційного внутрішнього оподаткування (ст. 110 ДФЄС). Поняття і правові наслідки прямої та непрямой дискримінації у сфері оподаткування. «Екзотичний» імпорт, «парафіскальні» та інші збори. Співвідношення статті 110 ДФЄС з іншими статтями Договору, що регулюють свободу руху товарів.

Нефіскальні заходи: Кількісні обмеження та заходи, що мають еквівалентну дію. Поняття кількісних обмежень (КО). Заборона кількісних обмежень на експорт та імпорт, та заходів, які мають дію, еквівалентну кількісним обмеженням. Поняття заходів, які мають дію, еквівалентну кількісним обмеженням (ЗЕКО). Заходи загального та вибіркового застосування. Критерії визначення подібної (однорідної) продукції. Дискримінація, яка виникає внаслідок однакового ставлення до національних та імпортованих товарів: Фіксація цін. Директива 2015/1535 про надання інформації у сфері технічних стандартів та регламентів.

Відступи від положень ст.ст. 34 та 35 ДФЄС щодо заборони кількісних обмежень на імпорти і експорт та на всі заходи еквівалентної дії між державами-членами (ст.36 ДФЄС).

Винятки із заборон, встановлених ст. ст. 34 та 35 ДФЄС (ст. 36 ДФЄС) та імперативні вимоги суспільного інтересу. Суспільна мораль. Державна політика. Громадська безпека. Охорона здоров'я та життя людей, тварин або рослин. Охорона національних цінностей, що мають художню, історичну або археологічну цінність. Захист промислової та комерційної власності. Свавільна дискримінація та приховане обмеження торгівлі. Захист прав споживачів та навколишнього природного середовища. Пропорційність заходів, яких може вживати держава. Регламент (ЄС) 2019/515 Європейського Парламенту та Ради від 19 березня 2019 року про взаємне визнання товарів, що законно продаються в іншій державі-члені, та про скасування Регламенту (ЄС) № 764/2008. Державні монополії (ст. 37 ДФЄС). Роль Суду ЄС у забезпеченні свободи руху товарів в ЄС.

Поняття та зміст свободи руху осіб. Свобода руху осіб: зміст, історія розвитку свободи руху осіб. Правова основа свободи руху працівників. Правові засади свободи руху працівників у праві ЄС (стаття 45 ДФЄС). Сфера застосування свободи руху працівників. Особиста і предметна сфера дії свободи руху працівників. Зміст понять «працівник» і «трудова діяльність за наймом» («наймана праця»). Поняття «член сім'ї працівника». Територіальне застосування свободи руху працівників. Заборона доступу на ринок праці (ч. 3 ст. 45 ДФЄС). Основи правового статусу працівника-мігранта. Права, що впливають зі свободи руху працівників (основні і супутні). Вільний доступ на ринок праці. Рівність умов праці. Право вільного переміщення (право на в'їзд, виїзд і проживання). Директива 2004/38 щодо прав громадян Союзу та членів їх сімей вільно пересуватися і проживати на території держав-членів: персональна і предметна сфера застосування Директиви. Права членів сім'ї. Регламент ЄС 492/2011 щодо свободи пересування працівників в ЄС. Регулювання надання соціальних і податкових пільг. Регламент № 1408/71 про застосування систем соціального забезпечення до працівників та членів їх сімей. Регламент № 883/2004 про координацію систем соціального забезпечення держав-членів. Механізм реалізації прав зі свободи руху працівників. Право на освіту. Взаємне

визнання дипломів. Директива 2005/36 ЄС про взаємне визнання професійних кваліфікацій. Право на в'їзд і проживання та «громадянство Європейського Союзу». Співвідношення громадянства держав-членів і «громадянства європейського Союзу». Соціальні аспекти свободи руху працівників. Пряма дискримінація. Прихована дискримінація. Недискримінаційні обмеження. Правомірні обмеження свободи руху працівників у праві ЄС. Обмеження, передбачені ч. 4 ст. 45 та ст. 51 ДФЄС. Обмеження, що передбачені Директивою 2004/38/ЄС. Свобода пересування працівників та державна служба. Заборона доступу до діяльності у здійсненні публічної служби. Обмеження, що пов'язані з необхідністю захисту громадського порядку, державної безпеки і громадського здоров'я. Свобода руху громадян третіх країн. Формування правового механізму імміграційної політики ЄС (Шенгенські угоди). Особливості правового регулювання статусу громадян третіх країн в ЄС: візовий контроль, надання притулку та захист біженців; формування загальної політики щодо мігрантів з третіх країн. Директива 2003/109 про статус громадян третіх країн, які є постійними резидентами. Винятки із заборон, встановлених ст. ст. 45(3), 52 та 62 ДФЄС та імперативні вимоги суспільного інтересу. Державна політика та громадська безпека. Особиста поведінка. Суспільне здоров'я. Політика у сфері охорони здоров'я та соціального забезпечення. Засоби правового захисту. Пропорційність.

Модуль 3. Вільний рух послуг та свобода заснування у внутрішньому ринку ЄС

Правова основа свободи заснування. Характер дії та сфера дії свободи заснування. Суб'єкти, на яких поширюється свобода заснування. Поняття "товариства". Розмежування свободи заснування від інших свобод внутрішнього ринку. Зміст свободи заснування. Допустимі обмеження свободи заснування. Забезпечення реалізації свободи заснування. Гармонізація положень про визнання дипломів і кваліфікацій. Гармонізація та уніфікація права компаній.

Поняття та зміст свободи надання послуг. Лібералізація ринку послуг. Правова основа свободи надання послуг. Роль інституцій ЄС у формуванні

правової бази сфери послуг. Роль Суду ЄС у формуванні механізму правового регулювання свободи надання послуг. Еволюція правового регулювання свободи надання послуг. Поняття послуги відповідно до Договору про функціонування Європейського Союзу. Зміст свободи надання послуг. Свобода фізичних осіб надавати та отримувати послуги. Права, що надаються постачальникам та отримувачам послуг. Ознаки, які відрізняють послуги від інших об'єктів вільного переміщення. Розмежування свободи надання послуг від інших основних свобод; значення розмежування. Способи надання послуг в Європейському Союзі. Доступ до економічної діяльності. Характер дії свободи надання послуг. Сфера дії свободи надання послуг: предметна сфера дії, територіальна сфера дії, сфера дії за колом осіб (поняття постачальника та отримувача послуг). Директива 2006/123 про послуги на внутрішньому ринку. Еволюція практики Суду ЄС щодо заборонених обмежень.

Допустимі обмеження свободи надання послуг: ст. 52 ДФЕС та імперативні вимоги суспільного інтересу. Державні закупівлі послуг у праві ЄС. Еволюція правового регулювання державних закупівель у ЄС. Директиви, що регулюють процедури укладання державних контрактів з надання послуг. Поняття послуг суспільного значення та послуг суспільно-економічного значення. Особливості укладання державних контрактів з надання послуг суспільного значення. Винятки із застосування обмежень права ЄС у сфері закупівель державних послуг.

Модуль 4. Вільний рух капіталу і платежів, антимонопольна політика ЄС, економічне співробітництво та інтеграція Україна до ЄС

Вільний рух капіталу та платежів. Історія розвитку правового регулювання свободи руху капіталів. Правова основа свободи руху капіталів і платежів. Юридична природа свободи руху капіталів і платежів. Сфера дії норм про свободу руху капіталів і платежів: предметна, просторова та особиста сфера дії. Поняття «рух капіталу» і «рух платежів». Зміст свободи руху капіталів і платежів між державами-членами. Заборона обмежень свободи руху капіталів і свободи руху платежів. Поняття «обмежень»: заходи прямої дискримінації,

прихованої дискримінації та недискримінаційні заходи. Допустимі обмеження свободи руху капіталу і платежів: на підставі статті 65 ДФЕС та на підставі імперативних вимог. Роль і значення правозастосовної практики Суду ЄС у регулюванні питань свободи руху капіталів та платежів. Свобода руху капіталів і платежів між державами-членами та третіми країнами: зміст і допустимі обмеження. Обмеження status quo. Обмеження, пов'язані із функціонуванням Економічного і Валютного союзу. Фінансове ембарго. Співвідношення між свободою руху капіталів і платежів та іншими свободами внутрішнього ринку ЄС.

Антимонopolьна політика ЄС та регулювання конкуренції. Теорії конкуренції. Цілі, принципи та особливості політики в галузі конкуренції. Суб'єкти, до яких застосовуються правила конкуренції. Поняття підприємства. Комісія ЄС як основний інститут, відповідальний за реалізацію антимонopolьної політики ЄС. Юридичні інструменти політики конкуренції. Умови застосування статті 101 ДФЕС (свобода конкуренції), наслідки порушення, винятки (індивідуальні та групові) із застосування. Вторинне законодавство ЄС щодо правил конкуренції. Зловживання домінуючим становищем: поняття домінуючого становища і поняття зловживання домінуючим становищем. Контроль за злиттями підприємств у ЄС. Поняття концентрації. Умови та критерії визначення концентрацій, що порушують правила конкуренції. Регламент Ради (ЄС) № 139/2004 від 20 січня 2004 року щодо контролю за концентрацією суб'єктів господарювання (Регламент ЄС про злиття). Правила процедури, які стосуються регулювання конкуренції в ЄС. Державний сектор економіки та право конкуренції. Державна допомога: контроль за її наданням підприємствам. Зв'язок політики конкуренції з іншими політиками ЄС.

Економічне співробітництво та інтеграція України до ЄС. Перспективи економічної інтеграції України та ЄС. Розвиток відносин України з ЄС. Формування ідентичності України в контексті інтеграційних процесів. Угода про асоціацію, поглиблена та всеосяжна зона вільної торгівлі між Україною та ЄС. Економічне співробітництво та інтеграція України до ЄС.

4.Обсяг і структура навчальної дисципліни

4.1. Для здобувачів вищої освіти денної форми навчання

№ п/п	Дата проведення (згідно розкладу)	Тематика навчального курсу	Обсяг у годинах			
			Усього	У тому числі		
				Лекції	Практичні заняття, семінарські заняття, колоквиуми тощо	Самостійна робота
		Модуль 1. Правові засади регулювання внутрішнього ринку ЄС.				
		Тема 1. Формування внутрішнього ринку Європейського Союзу	16	2	2	12
		Тема 2. Загальні правові засади функціонування та розвитку внутрішнього ринку ЄС	24	4	4	16
		Тема 3. Правове регулювання спільних та галузевих політик ЄС	20	2	2	12
		<i>Разом</i>	56	8	8	40
		Модуль 2. Свобода руху товарів та осіб у внутрішньому ринку ЄС.				
		Тема 4. Вільний рух товарів. Фіскальні заходи: митні збори та внутрішнє оподаткування.	12	2	2	8
		Тема 5. Нефіскальні заходи: Кількісні обмеження та заходи, що мають еквівалентну дію.	20	4	4	12
		Тема 6. Відступи від положень ст.ст. 34 та 35 ДФЄС щодо заборони кількісних обмеження на імпорти і експорт та на всі заходи еквівалентної дії між державами-членами (ст.36 ДФЄС).	12	2	2	8
		Тема 7. Поняття та зміст свободи руху осіб.	20	4	4	12
		<i>Разом</i>	64	12	12	40
		Модуль 3. Вільний рух послуг та свобода заснування у внутрішньому ринку ЄС.				
		Тема 8. Правова основа свободи заснування.		4	4	20
		Тема 9. Поняття та зміст свободи надання послуг.		6	6	20
		<i>Разом</i>	60	10	10	40
		Модуль 4. Вільний рух капіталу і платежів, антимонopolна політика ЄС та економічне співробітництво і інтеграція Україна до ЄС				
		Тема 10. Вільний рух капіталу та платежів.	28	4	4	10
		Тема 11. Антимонopolна політика ЄС та регулювання конкуренції.	28	4	4	20
		Тема 12. Економічне співробітництво та інтеграція України до ЄС	14	2	2	10
		<i>Разом</i>	60	10	10	40
		Усього годин / кредитів ECTS	240/8	40	40	160

4.2. Для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання

№ п/п	Дата проведення (згідно розкладу)	Тематика навчального курсу	Обсяг у годинах			
			Усього	У тому числі		
				Лекції	Практичні заняття, семінарські заняття, колоквиуми тощо	Самостійна робота
		Модуль 1. Правові засади регулювання внутрішнього ринку ЄС.				
		<i>Тема 1.</i> Формування внутрішнього ринку Європейського Союзу	20	-	-	20
		<i>Тема 2.</i> Загальні засади функціонування та розвитку внутрішнього ринку ЄС	24	2	2	20
		<i>Тема 3.</i> Спільні та галузеві політики ЄС	12	-	-	12
		<i>Разом</i>	56	2	2	52
		Модуль 2. Свобода руху товарів та осіб у внутрішньому ринку ЄС.				
		<i>Тема 4.</i> Вільний рух товарів. Фіскальні заходи: митні збори та внутрішнє оподаткування.	18	1	1	16
		<i>Тема 5.</i> Нефіскальні заходи: Кількісні обмеження та заходи, що мають еквівалентну дію.	17	1	-	16
		<i>Тема 6.</i> Відступи від положень статті 36 ДФЄС.	12	-	-	12
		<i>Тема 7.</i> Поняття та зміст свободи руху осіб.	15	2	1	12
		<i>Разом</i>	64	4	2	58
		Модуль 3. Вільний рух послуг та свобода заснування у внутрішньому ринку ЄС.				
		<i>Тема 8.</i> Правова основа свободи заснування.	24	1	1	20
		<i>Тема 9.</i> Поняття та зміст свободи надання послуг.	26	1	1	26
		<i>Разом</i>	60	2	2	46
		Модуль 4. Вільний рух капіталу і платежів, антимонопольна політика ЄС та економічне співробітництво і інтеграція України до ЄС				
		<i>Тема 10.</i> Вільний рух капіталу та платежів.	12	2	1	12
		<i>Тема 11.</i> Антимонопольна політика ЄС та регулювання конкуренції.	18	2	1	18
		<i>Тема 12.</i> Економічне співробітництво та інтеграція України до ЄС	12			12
		<i>Разом</i>	60	4	2	42
		Усього годин / кредитів ECTS	240/8	12	8	220

5. *Форми педагогічного контролю та засоби оцінювання результатів навчання*

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «Правове регулювання внутрішнього ринку ЄС» передбачає проведення поточного та підсумкового контролю і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Поточний контроль знань студентів включає:

- контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на практичних заняттях із застосуванням таких засобів: усне, письмове або експрес-опитування, виконання тестових завдань, вирішення практичних завдань або задач, участь у розробці кейсу, захист портфоліо практики Суду ЄС, підготовка і захист есе або реферату за ініціативи студента тощо. Поточний контроль має на меті перевірку рівня підготовки студента до вивчення поточного матеріалу. У ході практичного заняття студент може отримати оцінку за чотирибальною шкалою (0, 3, 4, 5);

- контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни, що проводиться наприкінці модулів (колоквиуми, контрольні роботи, тестові завдання тощо).

За результатами практичних занять із кожного з чотирьох модулів розраховується кількість балів, що включається до підсумкової оцінки знань.

Протягом семестру студенти виконують завдання для ***самостійної роботи*** (підготовка презентації, есе, реферату; опрацювання статистичних даних інститутів ЄС, рішень Суду Європейського Союзу; підготовка тез доповідей на науково-практичні конференції та статей; проведення дослідження (проекту) з вузької проблематики з подальшою його презентацією тощо). Робота є індивідуальною та самостійною, а отже співавторство студентів та інші форми надання допомоги один одному не допускаються. При виконанні самостійної роботи студент зобов'язаний додержуватися правил академічної доброчесності та безпосередньо недопущення плагіату. Максимальна кількість балів за самостійну роботу – 8.

Формою *рубіжного контролю* знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни є залік. Рубіжний контроль у формі «заліку» здійснюється по завершенні першого навчального семестру (викладачем, який веде семінарські/практичні заняття). Якщо студент за період першого навчального семестру набрав за підсумками рубіжного поточного контролю менше $\frac{1}{2}$ максимальної кількості балів за перший семестр (від 0 до 16), то він до рубіжного контролю знань у формі заліку не допускається.

Формою *підсумкового контролю* знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни є *іспит*, що оцінюється за шкалою від 0 до 60 балів. Мінімальна оцінка результатів поточного контролю та самостійної роботи, за якої студент допускається до іспиту, становить 20 балів.

Впродовж семестру студенти виконують завдання для самостійної роботи (підготовка презентації, есе, реферату тощо). Максимальна кількість балів за самостійну роботу – 8 балів.

Розподіл балів між формами організації освітнього процесу і видами контрольних заходів:

Поточний контроль									Самостійна робота студентів	Підсумковий контроль (іспит)	Підсумкова оцінка знань
Модуль № 1		Модуль № 2		Рубіжний контроль (залік)	Модуль № 3		Модуль № 4				
п/з	с/з	Тест / Колоквіум	п/з		с/з	Тест / Колоквіум	п/з	с/з	Тест / Колоквіум		
max	max	max	max	max	max	max	max	max	max	max	max
5	3	5	3	16	5	3	5	3	8	60	100

6. Критерії оцінювання результатів навчання

Вид контролю	Кількість балів	Критерії (за кожною з оцінок)
Поточний контроль на практичному занятті	Max 5	Відмінне засвоєння навчального матеріалу з теми, можливі окремі несуттєві недоліки.
	4	Добре засвоєння матеріалу з теми, але є окремі помилки.
	3	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок.
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.
Колоквіум	Max 5	Результати опрацювання матеріалу високі, можлива незначна кількість несуттєвих помилок.
	4	Добре засвоєння матеріалу з теми, але є окремі помилки
	3	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість несуттєвих помилок

	2	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість суттєвих помилок.
	1	Прогалини в знаннях, студент слабо володіє матеріалом роботи.
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.
Оцінка самостійної роботи студента	Max 8	Глибоке знання проблем, пов'язаних із темою дослідження, вільне володіння матеріалом, вміння самостійно й творчо мислити, знаходити, узагальнювати, аналізувати матеріал, робити самостійні теоретичні та практичні висновки.
	6	В роботі розкрито основні положення теми, але є деякі неточності у викладанні матеріалу, теоретичні поняття недостатньо підкріплено фактичними даними.
	4	Основні положення теми розкрито, але деякі питання висвітлено неповно. Студент добре володіє матеріалом, але відсутня творчість та самостійність у дослідженні.
	2	Основні теоретичні питання висвітлено поверхнево, немає висновків або висновки не мають самостійного характеру; студент слабо володіє матеріалом.
	1	Основні положення теми висвітлено поверхнево, теоретичні положення не підкріплені фактичним матеріалом; немає висновків; студент слабо володіє матеріалом роботи.
	0	Основні положення теми висвітлено поверхнево, з великою кількістю помилок; немає висновків; студент не володіє матеріалом роботи.
	Іспит	Max 60
55		1. Повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Засвоєння основної літератури та знайомство з додатковою літературою, рекомендованою кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи.
50		1. Достатньо повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, за відсутності у відповіді суттєвих неточностей. 2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи.
45		1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією. 2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Помилки та суттєві неточності у відповіді на іспиті за наявності знань для їх самостійного усунення або за допомогою викладача.

	40	1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією. 2. Ознайомлення з основною літературою, рекомендованою кафедрою. 3. Помилки у відповіді на іспиті за наявності знань для усунення найсуттєвіших помилок за допомогою викладача.
	35	1. Прогалини в знаннях з певних частин основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Наявність помилок у відповіді на іспиті.
	0	1. Відсутність знань значної частини основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Неможливість продовжити навчання або здійснювати професійну діяльність без проходження повторного курсу з цієї дисципліни

7. Педагогічний контроль для здобувачів вищої освіти

денної /заочної форми навчання

Шкала підсумкового педагогічного контролю (іспит)

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100- бальною шкалою, що використовується в НЮУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	5	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	4	80 – 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	3	70 – 74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати	2	35 – 59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс		0 – 34

8. Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни

Нормативно-правові акти

1. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Господарський кодекс України від 16. 01. 2003 р. № 436-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № № 18-22. Ст. 144. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15/card6>
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. №№ 40-44. Ст. 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
4. Консолідовані версії Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу від 15.04.2008р. URL: <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%206655%202008%20INIT>
5. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергетики та їх державами-членами, з іншої сторони, 2014р. URL: http://www.kmu.gov.ua/kmu/control/uk/publish/article?art_id=248387631&cat_id=223223535
6. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України № 1629-IV від 18.03.2004 р. *Відом. Верхов. Ради*. 2004. № 29. Ст. 367.
7. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики України: Закон України № 2411-VI від 01.07.2010 р. *Відом. Верхов. Ради України*. 2010. № 40. Ст. 527.
8. Угода про партнерство та співробітництво між Україною і Європейськими співтовариствами та їх державами-членами від 14.06.1994 р. *Офіц. вісн. України*. 2006. № 24. Ст. 1794.
9. Про Урядовий офіс з питань європейської та євроатлантичної інтеграції: Постанова Кабінету Міністрів України від 13.08.2014 № 346. *Офіц. вісн. України*. 2014. № 66. Ст. 67.
10. План дій «Україна - Європейський Союз» від 21.02.2005 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_693

11. Порядок денний асоціації Україна - ЄС для підготовки та сприяння імплементації Угоди про асоціацію / Міжнародний документ № 994-990 від 16.06.2009р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_990

12. Угода про вільну торгівлю між Україною та державами ЄАВТ від 24.06.2010 р. *Офіц. вісн. України*. 2012. № 1(54). Ст. 227.

13. Угода між Європейським Союзом і Україною про визначення загальної схеми участі України в операціях Європейського Союзу із врегулювання криз від 13.06.2005 р. *Офіц. вісн. України*. 2008. № 24. Ст. 726.

14. Угода між Україною та Європейським Союзом про процедури безпеки, які стосуються обміну інформацією з обмеженим доступом, від 13.06.2005 р. *Офіц. вісн. України*. 2007. № 15. Ст. 582.

15. Договір про заснування Енергетичного співтовариства від 25.10.2005 р. *Офіц. вісн. України*. 2011. № 1. Ст. 1.

16. Протокол до Угоди про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами про Рамкову угоду між Україною та Європейським Союзом про загальні принципи участі України в програмах Союзу від 22.11.2010 р. *Офіц. вісн. України*. 2011. № 92. Ст. 3360.

17. Угода між Україною та Європейським поліцейським офісом про стратегічне співробітництво від 04.12.2009 р. *Офіц. вісн. України*. 2010. № 96. Ст. 3432.

18. Угода між Україною та Європейським Співтовариством про спрощення оформлення віз від 18.06.2007 р. *Відом. Верхов. Ради України*. 2008. № 10. Ст. 97.

19. Угода між Україною та Європейським Співтовариством про реадмісію осіб від 18.06.2007 р. *Відом. Верхов. Ради України*. 2008. № 9. Ст. 86.

20. Угода між Україною та Європейським Співтовариством про наукове і технологічне співробітництво від 04.07.2002 р. *Офіц. вісн. України*. 2004. № 4 (13.02.2004). Ст. 214.

21. Угода про співробітництво щодо цивільної глобальної навігаційної супутникової системи (ГНСС) між Україною та Європейським Співтовариством,

його державами-членами від 01.12.2005 р. *Офіц. вісн. України*. 2007. № 4. Ст. 145.

22. Про затвердження стратегії інтеграції України до Європейського Союзу: Указ Президента України № 615/98 від 11.06.1998 р. *Офіц. вісн. України*. 1998. № 24. Ст. 870.

23. Угода між Кабінетом Міністрів України та Європейським Співтовариством з атомної енергії про співробітництво у сфері мирного використання ядерної енергії від 28.04.2005 р. *Офіц. вісн. України*. 2006. № 5. Ст. 214.

24. Commission Directive 70/50/EEC of 22.12.1969 based on the provisions of Article 33 (7), on the abolition of measures which have an effect equivalent to quantitative restrictions on imports and are not covered by other provisions adopted in pursuance of the EEC Treaty. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1567955038166&uri=CELEX:31970L0050> (дата звернення: 03.09.2019).

25. Council Regulation (EEC) №2913/92 of 12 October 1992 establishing the Community Customs Code // Official Journal L 302, 19.10.1992, p. 1-50.

26. Council Regulation (EC) №2679/98 of 7 December 1998 on the functioning of the internal market in relation to the free movement of goods among the Member States // Official Journal L 337, 12.12.1998

27. Regulation (EC) №638/2004 of the European Parliament and of the Council of 31 March 2004 on Community statistics relating to the trading of goods between Member States and repealing Council Regulation (EEC) №3330/91. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1568626246454&uri=CELEX:32004R0638>

28. Directive 2004/38/EC of the European Parliament and of the Council of 29 April 2004 on the right of citizens of the Union and their family members to move and reside freely within the territory of the Member States amending Regulation (EEC) No 1612/68 and repealing Directives 64/221/EEC, 68/360/EEC, 72/194/EEC, 73/148/EEC, 75/34/EEC, 75/35/EEC, 90/364/EEC, 90/365/EEC and 93/96/EEC. *Official Journal L 158*, 30.4.2004, p. 77-123.

29. Regulation (EU) №492/2011 of the European Parliament and of the Council of 5 April 2011 on freedom of movement for workers within the Union Text with EEA relevance. *OJ L 141*, 27.5.2011, p. 1-12.

30. Рішення Суду ЄС у справі 7/68 *Commission v Italy* від 10.12.1968 р. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A61968CJ0007>

31. Рішення Суду ЄС у справі 24/68 *Commission v Italy* від 01.07.1969. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A61968CJ0024>

32. Рішення Суду ЄС у справі C-304/01 *Spain v Commission* від 09.09.2004 р. URL: <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=en&num=C-304/01>

33. Рішення Суду ЄС у справі 8/74 *Dassonville* від 11.07.1974 р. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A61974CJ0008>

34. Рішення Суду ЄС у справі 120/78 *Cassis de Dijon* від 20.02.1979 р. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:61978CJ0120>

35. Про основні засади внутрішньої і зовнішньої політики України: Закон України від 01.07.2010 р. Відом. Верхов. Ради України. 2010. № 40. Ст. 1452.

36. План заходів з виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та ЄС, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 25.10.2017 р. № 1106. Офіц. вісн. України. 2018. № 24. Ст. 852.

37. Про Урядовий офіс координації європейської та євроатлантичної інтеграції: Постанова Кабінету Міністрів України від 04.10.2017 р. № 759. Офіц. вісн. України. 2017. № 84. Ст. 2565.

38. Порядок заповнення та видачі митницею сертифіката з перевезення (походження товару) EUR.1: Наказ Міністерства фінансів України від 26.12.2017 р. № 1563/31431. Офіц. вісн. України. 2018. № 7. Ст. 286.

39. Порядок надання та анулювання митницею статусу уповноваженого (схваленого) експортера: Наказ Міністерства фінансів України від 07.10.2014. № 1013. Офіц. вісн. України. 2014. № 100. Ст. 2965.

40. Регламент Європейського Парламенту та Ради ЄС 2017/1566 про запровадження тимчасових автономних торговельних заходів для України, що передбачені Угодою про асоціацію між Україною та ЄС, від 13.09.2017 р. Офіційний вісник. L 254, 30.9.2017, с. 1–10.

41. Рішення Суду ЄС C-12/86 у справі Demirel від 30.09.1987 р. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A61986CJ0012>

42. Рішення Господарського суду м. Києва за позовом Зентіва, к. с. (Zentiva, k. s.) до Міністерства економічного розвитку і торгівлі України та Приватного підприємства "Альянс краси" про дострокове припинення дії свідоцтва України N 168112 на торговельну марку "bio CRYSTAL" від 12.02.2018 р. № 910/14972/17.

Основна література

1. Аракелян М. Р. Право Європейського Союзу : підручник. Одеса : Фенікс, 2020. 390 с.

2. Ковалів М. В., Тимчишин Т. М., Ніканорова О. В. Основи права Європейського Союзу: навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2020. 212 с

3. Право Європейського Союзу: основи теорії : підручник / [Т. М. Анакіна, Т. В. Комарова, О. Я. Трагнюк, І. В. Яковюк та ін.]; за заг. ред. І. В. Яковюка. Харків: Право, 2019. 360 с.

4. Право Європейського Союзу : підручник / [Р. А. Петров (кер. авт. кол.), А. О. Вакуленко, Ван Елсуwege П. та ін.] ; за ред. Р. А. Петрова. – Вид. 10-те, змінене і допов. Харків : Право, 2021. 484 с.

5. Право Європейського Союзу : підручник / [Р. А. Петров (кер. авт. кол.), А. О. Вакуленко, Ван Елсуwege П. та ін.] ; за ред. Р. А. Петрова. – Вид. 10-те, змінене і допов. Харків : Право, 2021. 484 с.

6. Право Європейського Союзу : підручник / [Р. А. Петров (кер. авт. кол.), А. О. Вакуленко, Ван Елсуwege П. та ін.] ; за ред. Р. А. Петрова. – Вид. 9- те, змінене і допов. Харків : Право, 2019. 442 с.

7. Смирнова К.В., Святун О.В. Основні свободи внутрішнього ринку ЄС. Конспект лекцій. Київ: НН Інститут міжнародних відносин, 2020. 129 с
8. Смирнова К. В. Основи права конкуренції Європейського Союзу та «європеїзація» конкуренційного права України : навч. посіб. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2021. 223 с.
9. Яковюк І. В. Правові основи європейської інтеграції: загальнотеоретичний аналіз: монографія. Харків: Право, 2013. 760 с.
10. Barnard Catherine. Steve Peers. European Union Law (3rd edn). - Oxford University Press, 2020. 1032 p.
11. Barnard Catherine. The Substantive Law of the EU. Oxford University Press, 2022. 760 p.
12. Bator-Bryła, M. P. (2021). Prohibition of Discrimination on Grounds of Nationality in the Freedom of Movement of Persons within the EU in the Light of Case Law of the Court of Justice of the European Union. Review of European and Comparative Law, 46(3), 189–218. URL: <https://doi.org/10.31743/recl.12340>
13. European Commission, Directorate-General for Communication, Single market, Publications Office, 2020, URL: <https://data.europa.eu/doi/10.2775/282406>.
14. European Commission. Guide to the Case Law of the European Court of Justice on Articles 49 et seq. TFEU. Freedom of Establishment: <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/22543/attachments/1/translations/en/renditions/pdf>
15. European Commission. Guide to the Case Law of the European Court of Justice on Articles 56 et seq. TFEU. Freedom to Provide Services: <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/16743/attachments/1/translations/en/renditions/native>.
16. European Commission. Guide to the Case Law of the European Court of Justice on Articles 65 et seq. TFEU. Free Movement of Capital: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/business_economy_euro/banking_and_finance/document_s/160223-guide-case-law-free-movement-capital_en.pdf
17. European Commission. Single market and standards: URL: https://ec.europa.eu/growth/single-market_en.
18. European Union law / Catherine Barnard, Steve Peers (eds.) Oxford University Press, 2021.1032 p.

19. EU Law: Text, Cases, and Materials / Paul P. Craig, Gráinne De Búrca. Oxford: Oxford University Press, 2021. 1198 p.
20. Foster Nigel. Foster on EU Law. (8th edn). Oxford University Press, 2021.504 p.
21. Graig P., Burca G. EU Law: Text, Cases, and Materials. Oxford University Press, 2020.1304 p.
22. Introduction to European Union Internal Market Law / ed. by Raffaele Torino. – Roma: TrePress, 2017. – 173 p.
23. Lewandowski, W., 2022. Removing Barriers to Trade in Services in the Single Market with the Help of the Services Directive – Assessment of the Recent Case Law of the Court of Justice. Utrecht Law Review, 18(1), pp.57–75. DOI: <http://doi.org/10.36633/ulr.718> 17.
24. O'Meara Noreen. Essential Cases: EU Law (3rd edn). - Oxford University Press, 2019. – 549 p.
25. Steiner & Woods EU Law by Costa Marios , Peers Steve. Oxford University Press, 14th edition. 2020. 800 p.
26. Wheatherill S. The Internal Market as a Legal Concept (Collected Courses of the Academy of European Law). Oxford: Oxford University Press, 2019. 296 p.

Додаткова література

1. Гнатюк М.М., Малик Я.Ф., Прокопенко Л.Л. Відносини з Європейським Союзом та процес європейської інтеграції України. / Relations Between Ukraine and the EU and European Integration Process. Навч. посіб. / За заг. ред.М.Бойцуна, І.Грицяка, Я.Мудрого, О.Рудіка, Л.Прокопенка, В.Стрельцова. Київ: Міленіум, 2019. 782 с.
2. Звіт про виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом за 2022 рік. Україна-Європа. 2023. URL.: https://eu-ua.kmu.gov.ua/sites/default/files/inline/files/zvit_pro_vykonannya_ugody_pro_asociaciyu_za_2022_rik.pdf

3. Європейське право: право Європейського союзу: підручник. У трьох книгах / за ред. В. І. Муравйова. Київ: Видавничий Дім «Ін Юре», 2015. : Книга перша: Інституційне право Європейського союзу. 312 с.

4. Інституційне право Європейського Союзу / В. І. Муравйов, О. М. Шпакович, О. М. Лисенко, О. В. Святун. Київ : Ін Юре, 2015. 312 с.

5. Кваша, О. С. Україна та ЄС: проблеми та перспективи інтеграції в сучасних умовах. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*: серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство / голов. ред. М. М. Палінчак. Ужгород, 2019. Вип. 23, Ч. 1. С. 112–117.

6. Малиновська О.А. Міграційна політика Європейського Союзу: виклики та уроки для України : [аналітична доповідь]. URL: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/migr_pol68f1d.pdf

7. Мушак Н. Б. Шенгенське асquis у праві Європейського Союзу : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.11 / Н. Б. Мушак; Національна академія наук України, Інститут держави і права імені В. М. Корецького. Київ, 2019. 36 с.

8. Ремінський М. М., Петренко К. В. Динаміка та розвиток зовнішньоторгівельних відносин Україна-ЄС, в процесі євроінтеграції України. 2020. URL.: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/37694/1/APEU2020-14_1-10.pdf

9. Рим О. М. Деякі аспекти реалізації свободи переміщення працівників у Європейському Союзі. *Держава та регіони. Серія право*. 2019. №. 3. С. 127-132.

10. Смірнова К.В. Місце Угоди про Асоціацію між ЄС та Україною у національному правопорядку України. *Україна і Європейський Союз: шлях до сталого розвитку* : зб. наук. статей за матеріалами II-ї Всеукр. наук. практ. конф. з європ. права, м. Харків, 15 травн. 2019 р. / редкол. : А. П. Гетьмана, І. В. Яковюк та ін. Харків, 2019. С. 136-140.

11. Огляд прецедентного права Суду Європейського Союзу у сферах, що регулюються Угодою про асоціацію між Україною та ЄС / За ред. А. Лазовські; Проект ЄС «Підтримка впровадження Угоди про асоціацію між Україною та ЄС». URL: https://eu-ua.org/sites/default/files/inline/files/review-of-the-case-law-of-the-eu-court-of-justice-fields-covered-by-the-association-agreement-2018.1.1.ukr_1.pdf

12. Основи права Європейського Союзу : підручник / За заг. ред. Т.Л. Сироїд; [Л.І. Адашис, Т.М. Анакіна, С.М. Вихрист та ін.]. Харків : Право, 2020. 590 с.

13. Encyclopaedia on Exporting to the EU under the DCFTA / Eds. Mark Hellyer, Sergey Nerpil, Valeriy Piatnytskyi (2015). URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/ugoda-pro-asociaciyu/bucklets/ENCYCLOPAEDIA-part1.pdf>

14. The Internal Market Factsheets: URL: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/section/189/theinternal-market>

Інтернет-ресурси:

Офіційний сайт ЄС. URL: <http://europa.eu.int>

Європейський парламент. URL: <https://www.europarl.europa.eu/portal/en>

Рада ЄС. URL: www.consilium.europa.eu

Європейська комісія. URL: ec.europa.eu

Суд ЄС. URL: <http://curia.europa.eu/>

Європейська Рахункова палата. URL: eca.europa.eu

Європейський Центральний Банк. URL: www.ecb.int

Інформація про законодавчий процес на офіційному сайті ЄС. URL: http://europa.eu/eu-law/decision-making/procedures/index_en.htm

База даних законодавства ЄС. URL: <http://eur-lex.europa.eu/en/index.htm>

Офіційна платформа для громадськості, яка хоче в'язати участь у законодавчому процесі ЄС. URL: http://ec.europa.eu/yourvoice/consultations/index_en.htm

Центр офіційної документації ЄС. URL: publications.europa.eu

Каталоги. URL: www.europa.eu.int/libraries

Євростат. URL: epp.eurostat.ec.europa.eu

SOLVIT. URL: https://ec.europa.eu/solvit/index_en.htm

Європейський простір. URL: <http://eu.prostir.ua/>

Історичні архіви ЄС. URL: <http://www.iue.it/ECArchives/EN/Eurhistar.shtml>

Європейська служба зовнішньої дії. URL: <http://www.eeas.europa.eu/>

Представництво ЄС в Україні. URL: http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/index_uk.htm

Бюлетень представництва ЄС в Україні. URL: <http://euukrainecoop.net/>

Європейська інтеграція / Офіційний сайт Кабінету Міністрів України.

URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=246396130&cat_id=223223535

Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергетики та їх державами-членами, з іншої сторони, 2014 р. URL:

http://www.kmu.gov.ua/kmu/control/uk/publish/article?art_id=248387631&cat_id=223223535

Виконання Угоди про асоціацію Україною. URL:

http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article%3fart_id=247749544&cat_id=247749488

Адаптація законодавства України до норм права ЄС. URL:

https://minjust.gov.ua/azu_es

Акти *acquis communautaire*, перекладені на українську мову. URL:

<https://minjust.gov.ua/acquis-communautaire>

СЕНМК

Стандартизований електронний навчально-методичний комплекс кафедри права Європейського Союзу. URL:

<https://library.nlu.edu.ua/senmk/itemlist/category/623-kafedra-prava-yevropeiskoho-soiuzu.html>